

Ha lebontják a Tripoliszt...

Kun Józsefné betanított gépmunkás a Mór utca egyik szürke bérházának, szoba-konyhás lakásában nem arról panaszkodik, hogy a mellékhelyiség az udvaron van, meg nincs fürdőszoba, kamra. Másrétől.

— Nem tudok növényt tartani. Megveszem, elszárad vagy a cserepéből kirohad. Ide sosem süt be a nap.

A XIII. kerület 146 ezer lakója közül hányan élnek nedves, sötét, omló vakolatú, gangos házban?... Még sokan! Ebben a nagy hagyományú munkáskertületben — ahol a Láng Gépgyár, a Magyar Hajó- és Darugyár, a Magyar Acél, az Elzett, a Medicor, a Kender-Jutaggyár és más, híres üzemek működnek — talán a többi kerületénél is szegényebb

Mire jönnek a földgyaluk

Ezekben az években új lakótelepek változtatják meg a kerület jó részének arculatát. Az Új-Lipótvárosban 2000 lakás, a Szegedi út—Országbíró út határolta részen 1240 lakás, a Gyöngyösi út—Váci út közötti területen 1534 lakás épül fel. Ugyanott 714 munkáslakás is épül. 10—15 év múlva aligha lehet majd ráismerni Angyalföldre.

Takács Lajos, a XIII. kerületi Tanács általános elnökhelyettese a tennivalók hegyén próbál átpillantani.

— Apró és nagy házak. Közéjük ékelődve a kisebb üzemek, raktárak, javítótelepek. Ez a ma. Sokszor mondják: a tanács még jó házakat is elbontat. Megyek, sétálok Újpesten, Óbudán. Nézem, mint markol a gép ezekben a „jó házakba”, mint kerül elő igazi belsejük, mint rossz babából a kóc... Akkor látni csak, mennyire avított, omladékony az egész, amikor kitarja magát. Örülök, hogy nálunk is megjelennek nemsokára a földgyaluk.

— Mennyi lakás épül összesen az V. ötéves tervben? — kérdelem.

— Most több mint ötezer. Reméljük, a következő tervidőszakban is legalább ennyi épül majd. De építünk mi még mást is. Legalább 600 óvodai helyet. (Egyébként az óvodai igényeket ki tudjuk elégíteni.) A lakosság egészségügyi ellátását javította a 700 millióért felépített új szakorvosi intézet. Gyermekezőnkra büszkéek lehetünk. Több új iskolai tantermet hoztunk

örökséget hagyott ránk a múlt.

A Fővárosi Tanács Városrendezési és Építési főosztályán Vinkovits István, a városrendezési osztály vezetője Angyalföld társasági térképeit teríti az asztalra. Kibontakozik előttünk a megújuló, újjászülető munkáskertület.

— Induljunk el a Marx térről — invitál képzeletbeli sétára. — Teljesen átépítjük; felüljáró, metróállomás létesül, s nagy áruház épül. A metró eljut az V. ötéves tervben az Elmunkás térig, majd 1985-ig a XIII. kerületet átszelve, Újpesten át. Rákospalotán köt ki. Korszérsődik a Váci út, szélesítik az Árpád-hídat, a Róbert Károly körutat. A XIII. kerület városközpontja az Árpád-hídnél lesz. Mintegy 1100 lakást bontunk le e munkák során.

létré. Sok szép parkunk van, a játszótereinket is társadalmi összefogással építettük. A közeljövőben több ezer négyzetméter alapterületű kereskedelmi és szolgáltató „láncot” húzunk a kerület lakótelepei közé. Döntő, nagy változás megy végbe: nyolcmilliárdért új létesítményeket gazdagodunk. És az üzemek is korszerűsödnek.

— A bontás és az azt követő építkezés során az angyalföldiek kénytelenek lesznek más kerületekbe beköltözni. Felbomlanak a munkáskollektívák, elválnak a jó barátok...

— Megkísérleljük a lehetőleg — mondja Takács Lajos. — Igyekszünk úgy csoportosítani a munkákat, hogy minél többen itt maradhassanak.

...Öregek mesélik: a Göncöl utca végében valahol állt egy kocsmá. A Tripolisz. Aztán 75 évvel ezelőtt felépült, az egyemeletes épületekből a körbe kerített telep, amelyet — akár az idegenlégős Tripoliszt — ide vándorló munkások töltöttek meg. Ráragadt a név. És — a rossz hír is, hiszen itt voltak — vannak is — verekedések; huligánok is... És sok derék, becsületos ember is.

Nagy sötét, tömegben, környezetüktől elkülönülve állnak, egymás mellett szorosan, a hosszú folyosós tripoliszi házak. A szél megropogtatja az itt-ott már berogyant tetőt, a huzat ruhát lenget a gágon. Apró ablakok pislákolnak.

A Babér utca 23-ban

Csirke Teréz nyugdíjas ruggyantagyári munkás a földszint 181-ben lakik.

— Még a háború előtt kerültem ide — mondja. — az Augusztá-telepről. Jó kis lakás volt ez, szoba-

konyha, persze, ma már tönkrement. Nem volt sufficient, igaz, egyszerre nem is vett az ember több tüzelt, mint 30—40 kilót. Szenet, fát, szánkóval húztuk.

„Nem sajnálom a házat”

— Tudom, elbontják a Tripoliszt. Kovács néni, meg Kovács Feri bácsi emlegetik. Nagyon öregek, az emeleten. fölöttem laknak. „Bár ne kellene elmenni innen”, azt mondják.

— Én nem sajnálom a házat. Csak hát ne nagyon messze adjanak másik lakást. Itt, együtt csináltuk a járdát, gereblyéztünk, kis kockákba virágot ültettünk.

Kikísér az emeletre víví lépcsőig, kabátot sem terít a vállára. Nem fázik. Megszokta. A kemény rossz, nem tud futni. A lépcsőn házaspár jön lefelé, a férfi dörmög: „Csak már szakadna be ez az átkozott tető. Akkor előbb beleakasztanak a csáskányt!”

A Tripolisz másik végében, a Göncöl utca 24. alatt, a földszint 319-ben Kuharecz Károly építőipari gépkocsivezetőnek azt mondom: nem nagyon sajnálják ezt a telepet az itt lakók.

Csoválja a fejét.

— A házakat, a lakásokat nem szeretik és örülnek, mint én is, hogy lebontják. De figyelje meg, aki ott a lépcsőházban átkozódott, az első lesz, akinek a szeméből kibuggyan a könny, ha „kocsira ládám, kocsira párnám”. Mert a közössé-

get viszont megszokta az ember. Tripolisznak kemény híre van. Még ma is.

— Sok magam korúval összejárok. Csavargyári segédmunkás mondta, piszkálták eleinte a munkahelyén a többiek. Aztán megtudták, tripoliszi. Többé egy hang sem hallatszott. A munkahelyemen én is magam mellé vettem egy öreget, idevalósi, mi úgy mondjuk: falumbeli.

Nevet, kilátszanak erős fogai. A szoba-konyhás csöppnyi kis lakásban öten élnek: ő, a felesége és három apró gyerek. Klaudia, Beatrix és Timea.

Csöndesek, figyelik az apjukat.

— Itt ezer ember lakhat, a tizenhat hosszú házban. Szóval: lesznek „nagyjelenetek” a költözöködéskor...

— Hová mennék szivesen? Hát, ha lehet, Újpestre, az ide egy ugrás. Elkerülhetetlen, hogy szétrobbanjon a társaság, örülni kell, hogy szép, új lakást kap az ember. Persze fáj a szív... Lakik itt két bokszó gyerek a telepen, ha mérkőznek, ott szurkol az egész Tripolisz. Két srác meg futballozik, megvünk a meccsükre. Hajrá, Vasas! Akad, aki Csepelről visszajár ide, szórakozni.

Nem kell kerítés

Kunné, akinek meghal az ablakában a virág, azt mondja: „bár bontanának már minket is. Szivesen elcserelném ezt a lakást, nagyobbra, szebbre, világosabbra. De ide a kerületbe”.

...Angyalföld újjászületik. Előbb-utóbb sor kerül toldozott viskóira, ódon bérkaszárnnyaira. Csak ehhez milliárdok és milliárdok kellene. Nagyon nagy munka ez!

Az építészeti újjászületés nemcsak városképi szempontból fontos. Egészségesebb, kulturáltabb, „életetőbb” lesz a környezet s benne az ember boldogabb. Az összetartozás nemes érzését kéne még megőrizni Tripolisz lakói kapcsolatából. Azt, ami jó. Az egymás segítségét, barátságát, elvtársi kötődését. Az élet úgy hozza magával, hogy ez nagyon

nehéz. Lehetetlen minden lakónak a szomszédaival együtt, egy helyre költöznie. De a tanács mindent megtesz azért, hogy kerületében maradjon az angyalföldi munkás.

Tripoliszt valamikor „kerítéssel óvták” építői a külvilágtól. Zárt norma- és szokásrendszer alakult ki, amiről a benne élők azt hitték és néha még ma is azt hiszik, hogy csak náluk van meg, csak az ő sajátjuk. Normáik csúcsa: „egymás megvédése”.

De ma már avulóban ez a „csúcs”.

Új környezetbe kerülve is teremthet nagyszerű kapcsolatokat az ember. Szerezhet egy életre szólóan társakat, barátokat, elvtársakat.

Nincs már az erkölcsi normáknak „kerítése”.

Szüts Dénes